

Sygn. akt: III AUa 351/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Ewa Naze

SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Protokolant: stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2012 r. w Łodzi

sprawy **D. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia,

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

z dnia 14 grudnia 2011 r., sygn. akt: VIII U 1083/11;

1. oddala apelację;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. na rzecz D. K. kwotę 120,00 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w drugiej instancji.

Sygn. akt III AUa 351/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 kwietnia 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. zobowiązał D. K. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń tytułem renty rodzinnej za okres od 1 czerwca 2010 roku do 30 czerwca 2010 roku i od 1 grudnia 2010 roku do 31 stycznia 2011 roku kwocie 4.087,59 złotych wraz z odsetkami za okres od 26 czerwca 2010 roku do 26 kwietnia 2011 roku w kwocie 766,75 złotych. Organ rentowy uznał, że świadczenie jest nienależne, ponieważ we wskazanych miesiącach ubezpieczona nie uczęszczała na zajęcia.

W odwołaniu z dnia 13 czerwca 2011 roku D. K. wniosła o zmianę decyzji podnosząc, że jej absencje były spowodowane chorobami, a więc usprawiedliwione. ZUS II Oddział w Ł. domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i (...) w Ł. wyrokiem z dnia 14 grudnia 2011 roku zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że D. K. nie ma obowiązku zwrotu świadczenia z tytułu renty rodzinnej za okres od 1 czerwca 2010 roku do 30 czerwca 2010 roku i od 1 grudnia 2010 roku do 31 stycznia 2011 roku w kwocie 4.087,59 złotych oraz odsetek za okres od 26 czerwca 2010 roku do 26 kwietnia 2011 roku w kwocie 766,75 złotych.

Sąd Okręgowy ustalił, że D. K. urodziła się (...) roku. Ubezpieczona jest słuchaczką Centrum (...) dla Dorosłych w Ł. od dnia 31 stycznia 2005 roku. Decyzją z dnia 6 stycznia 2006 roku D. K. przyznana została renta rodzinna po zmarłej babci. Decyzja zawierała szczegółowe pouczenie o okolicznościach, w jakich świadczenie podlega zmniejszeniu lub zawieszeniu, o obowiązku informowania przez świadczeniobiorcę o zajściu tych okoliczności, jak również szczegółowo definiowała pojęcie świadczenia nienależnego oraz zasady jego zwrotu. Renta była wypłacana do 31 stycznia 2006 roku.

W dniu 9 września 2009 roku D. K. złożyła wniosek o wznowienie wypłaty renty załączając zaświadczenie z Centrum (...) dla Dorosłych stwierdzające, że wnioskodawczyni ponownie, tj. w roku szkolnym 2009/2010, jest słuchaczem V semestru trzyletniego Gimnazjum dla Dorosłych.

Decyzją z dnia 17 września 2009 roku ZUS wznowił wypłatę renty rodzinnej dla ubezpieczonej od 1 września 2009 roku do 31 sierpnia 2010 roku. Decyzja zawierała pouczenie, że renta przysługuje pod warunkiem kontynuowania nauki, przy czym uprawniona zobowiązana jest do powiadomienia organu rentowego o podanych w pouczeniu okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia albo wstrzymanie wypłaty całości lub części.

D. K. nie uzyskała promocji na semestr VI. Ponowiła zapis na semestr V od lutego 2010 roku. Jej frekwencja w 2010 roku wyglądała następująco: w lutym - 14 godz. nieobecności na 17 ogółem, w marcu - 68 godz. nieobecności na 73 ogółem, w kwietniu - 46 godz. nieobecności na 57 ogółem, w maju - 49 godz. nieobecności na 52 ogółem, w czerwcu - 53 godz. nieobecności na 53 ogółem. Odwołująca nie ukończyła semestru V. W miesiącu czerwcu 2010 roku wnioskodawczyni była niezdolna do uczestniczenia w zajęciach szkolnych z powodu zapalenia płuc, zostało jej wystawione zaświadczenia lekarskie celem przedłożenia władzom szkolnym.

W dniu 10 września 2010 roku D. K. ponownie złożyła w ZUS zaświadczenie z Centrum (...) dla Dorosłych w Ł. potwierdzające, że jest słuchaczką V semestru w 3. letnim Gimnazjum dla Dorosłych w roku szkolnym 2010 /2011 od września 2010 roku. Od września 2010 roku frekwencja ubezpieczonej przedstawiała się następująco: we wrześniu - 51 godz. nieobecności na 59 ogółem, w październiku - 37 godz. nieobecności na 49 ogółem, w listopadzie - 45 godz. nieobecności na 57 ogółem, w grudniu - 39 godz. nieobecności na 39 ogółem, w styczniu 2011 roku - 14 godz. nieobecności na 14 ogółem. D. K. po raz kolejny nie ukończyła semestru V.

Na podstawie zaświadczeń lekarskich Sąd ustalił, że odwołująca była niezdolna do uczestniczenia w zajęciach szkolnych w okresie od 1 do 15 grudnia 2010 roku, od 16 grudnia 2010 roku do 3 stycznia 2011 roku oraz od 4 stycznia 2011 roku do 31 stycznia 2011 roku z powodu choroby.

W dniu 10 marca 2011 roku wnioskodawczyni złożyła w ZUS zaświadczenie z Centrum (...) w Ł., że jest słuchaczką V semestru trzyletniego Gimnazjum dla Dorosłych w roku szkolnym 2010/2011 i powtarza semestr V od 15 lutego 2011 roku. Kolejne takie zaświadczenie przedłożyła w dniu 26 kwietnia 2011 roku. Wypłata renty rodzinnej była kontynuowana do 31 sierpnia 2011 roku.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji, powołując się na treść art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, wywiódł, że przepisy o rencie rodzinnej nie uzależniają prawa do tego świadczenia od systematyczności nauki, jej pozytywnych rezultatów czy też ewentualnego powtarzania semestrów. Jedynym warunkiem jest kontynuowanie nauki i ograniczenie wiekowe. W orzecznictwie sądów przyjmuje się, że pojęcie „kontynuowania nauki” powiązane jest z zachowaniem przez ucznia uprawnionego do świadczenia rentowego praw uczniowskich (studenckich), czy to w okresie faktycznego pobierania, czy też niepobierania nauki w szkole. W konsekwencji uznając, że renta wypłacona za sporny okres nie jest świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 138 powołanej ustawy, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Wyrok ten zakwestionowany został w całości apelacją organu rentowego, w której ZUS wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Rozstrzygnięciu zarzucił naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. przez ustalenie, że D. K. kontynuuje naukę, nie ma zamiaru przerwania kształcenia, chce skończyć szkołę, w konsekwencji uczy się w szkole;

- art. 138 ust. 2 w zw. z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez uznanie, że pobrana renta rodzinna nie jest nienależna w sytuacji, gdy D. K. w rzeczywistości nie uczy się w szkole.

Sąd Apelacyjny Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie, właściwie ocenionym, jak też w prawidłowo zastosowanym prawie materialnym.

Nie jest zasadny zarzut apelacji dotyczący naruszenia art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), albowiem renta rodzinna przysługuje dziecku „do ukończenia nauki w szkole” i ta przesłanka w przypadku D. K. była w spornych miesiącach spełniona. Tym samym świadczenie nie może być uznane za nienależnie pobrane, w rozumieniu art. 138 ust. 2 tej ustawy.

Sąd Apelacyjny podziela utrwalony w orzecznictwie sądowym pogląd, że prawo do renty rodzinnej jest związane przede wszystkim z posiadaniem statusu ucznia lub studenta. Status ucznia jest pojęciem formalnym. Powstaje przez wpisanie na listę uczniów szkoły, a ustaje przez skreślenie z niej lub ukończenie szkoły. Do chwili skreślenia z listy uczniów nie dochodzi zatem do utraty tego statusu w trakcie roku szkolnego. Zasadnie Sąd Okręgowy podniósł, że dla oceny prawa do renty rodzinnej nie ma znaczenia frekwencja uprawnionego w zajęciach szkolnych. Dopuszczalne są dłuższe przerwy w studiach np. z powodu urlopów zdrowotnych. Trudno w tej sytuacji przyznać rację skarżącemu, że okres nieuczęszczania na zajęcia z powodu choroby, potwierdzonej zwolnieniem lekarskim, w czasie roku szkolnego stanowi okoliczność skutkującą utratą prawa do renty rodzinnej przez ucznia. Co więcej, organ rentowy nie jest uprawniony do ustalania prawa do renty rodzinnej na podstawie uczestniczenia przez uprawnionego w zajęciach szkolnych. Ustawową przesłanką ustania prawa do tego świadczenia jest bowiem ukończenie nauki w szkole, a nie sposób jej pobierania.

W spornych okresach D. K. była z przyczyn zdrowotnych niezdolna do udziału w zajęciach lekcyjnych, co znajduje potwierdzenie w przedłożonych zaświadczeniach lekarskich. Natomiast fakt powtarzania semestru, nawet jeżeli miał miejsce kilkakrotnie, nie przesądza o braku prawa do renty rodzinnej w wybranych miesiącach roku szkolnego, zważywszy, że uprawniona, poza spornymi okresami, uczestniczyła w zajęciach. Tym samym zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest zupełnie chybiony. Przepisy o rencie rodzinnej, co słusznie podkreślił Sąd pierwszej instancji, nie uzależniają prawa do tego świadczenia od systematyczności nauki, jej pozytywnych rezultatów, ewentualnego powtarzania semestrów. Jedyny warunek to kontynuowanie nauki i ograniczenie wiekowe, które to warunki w okresach wymienionych w decyzji D. K. spełniała.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego, jako bezzasadną. O zwrocie kosztów zastępstwa procesowego w drugiej instancji Sąd orzekł co od zasady na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zaś co do wysokości na podstawie § 13 ust. 1 pkt 2 i § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów niepłatnej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).